

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Орабіна Тетяна Миколаївна

директор

*Департамент медичних послуг Міністерства охорони здоров'я
України;*

*асистент кафедри менеджменту охорони здоров'я
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Марічерда Валерія Геннадіївна

доктор медичних наук, професор,

перший проректор

*Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Основними завданнями медико-профілактичної допомоги є порятунк і продовження життя людини, зменшення або усунення об'єктивних проявів захворювань, скорочення періоду загострення, продовження ремісії, зменшення страждань, що пов'язані із хворобою, підвищення якості життя пацієнтів тощо. Задля реалізації вище зазначених завдань у системі охорони здоров'я реалізується комплекс профілактичних, діагностичних, лікувальних та медико-реабілітаційних заходів, кінцевою метою яких є досягнення певного клінічного ефекту. Ця сторона лікувально-діагностичного процесу на амбулаторно-поліклінічному та стаціонарному етапах його організації може бути оцінена зокрема часткою хворих з позитивним результатом і часткою пацієнтів, задоволених наданою медичною допомогою. Проте в охороні здоров'я існують численні медичні, організаційні, управлінські, психоемоційні (психогенні), економічні та інші ризики, які можуть призвести до негативних наслідків операційних, анестезіологічних, лікувально-діагностичних, рододопоміжних утручань у вигляді ускладнень різного ступеня тяжкості і зрештою – до невідповідності лікувально-діагностичного процесу очікуванням пацієнта і його потребам. Відтак, на сучасному етапі розвитку національної системи охорони здоров'я актуалізується удосконалення саме системи управління ризиками медико-профілактичної допомоги, що має включати клінічні та адміністративні системи, процеси та звітність, які використовуються для виявлення,

моніторингу, оцінки, пом'якшення та запобіганням вище зазначеним ризикам. Запровадження системи управління ризиками в медичних установах дозволяє здійснити проактивний систематичний захист безпеки пацієнтів і медичного персоналу, а також забезпечити якість медичних послуг, а отже і імідж цих установ.

Ми розглядаємо управління ризиками в системі охорони здоров'я як багатоступеневий процес, який має на меті підвищення безпеки медичної допомоги через зменшення і компенсацію збитків для фізичного та психічного здоров'я пацієнтів при настанні несприятливих подій, таких як медичні помилки, ускладнення медико-профілактичної допомоги тощо. Важливо зауважити, що мінімізація збитків і зниження ризику настання події розглядаються нами як різні механізми, оскільки, наприклад, страхування життя та здоров'я, як інструмент управління ризиками, забезпечує компенсацію збитків при настанні події, але не знижує ймовірність настання ризику.

У світовій практиці серед основних інструментів управління ризиками в системі охорони здоров'я, що спрямовані саме на зниження ризику настання події, найбільш часто використовуються стандарти якості медичної допомоги, клінічні протоколи, моделі кінцевих результатів надання медичної допомоги, організація діяльності медичних установ у відповідності до стандартів ISO і у відповідності до стандартів Total Quality Management (TQM), що загалом має на меті підвищення рівня якості медичних послуг і медичної допомоги.

Проте це лише методи впливу на ризики. У системі ризик-менеджменту важливим кроком є саме формування стратегії управління ризиками, яка вливає на ризик та прийняття адекватного рішення задля мінімізації ймовірної шкоди у майбутньому. Першим етапом побудови стратегії є аналіз ризиків та оцінка альтернатив ймовірності їх виникнення, а також визначення їх медичного, соціального, економічного та етичного допустимого рівня. Стратегія управління ризиками в системі охорони здоров'я допускає використання декількох інструментів (методів) для кожного із визначених ризиків у межах трьох основних груп: зниження ризику, збереження ризику та передача ризику. Відтак, у межах системи ризик-менеджменту медичної установи у організаторів виникає необхідність оцінки порівняльної ефективності методів впливу на ризики для вибору найоптимальнішого. Для цього ми пропонуємо будувати карту ризиків з визначенням ймовірності кожного із ризиків та оцінюванням результатів використання кожного обраного методу управління цими ризиками.

Після аналізу та оцінки ризиків і методів управління ними, стратегія управління ризиками в системі охорони здоров'я має визначати необхідні ресурси (фінансові, організаційні, людські, матеріальні) із визначенням

чітких процесів реалізації конкретних рекомендацій з реалізації механізмів управління ризиками і відповідальних осіб. Цей етап вимагає створення локальних і національних нормативних документів і протоколів, які визначають оптимальні дії у різних клінічних ситуаціях, різного рівня складності (у тому числі критичних ситуаціях).

Відтак, для підвищення безпеки медичної допомоги необхідні комплексні системні підходи, які включають широкий спектр медичних, організаційних, нормативно-правових, фінансових заходів щодо удосконалення лікувально-діагностичного процесу, забезпечення оптимальних умов управління ризиками, санітарно-епідеміологічний контроль, безпеку клінічної практики, фізичну безпеку в медичній установі.

У межах НДР ОНМедУ № держ. реєстрації 0123U102762 «Регіоналізація перинатальної допомоги в Україні: теоретико-методологічні засади оцінки матеріально-технічної, організаційної, аналітичної, методичної та навчальної спроможності та управління ризиками організації надання медичної допомоги перинатальних центрів» запланований подальше формування системи управління ризиками організації надання медичної допомоги перинатальних центрів.